„ЗАСТАВА“ излази редовно:
с вдом, петком и недељом на целом табаку
а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију (у злату)
на годину 32 дин., на пола године 16 дин.,
на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ЛИСТ целокупне српске народне слободоумне странке.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 65. У Новом Саду у уторак 1. маја 1890. ГОДИНА XXV.

Говор дра Мише Михајловића

приликом адреске дебате у српском народно-црквеном сабору.

Нисам у том пријатном положају, сл. саборе, да као мој предговорник (Вучетић) нацрт адресе већине адреског одбора за основу специјалне дебате усвојити могу. Неоспорно има нешто у тој адреси што могу не само ја, не странка радикална, не сл. сабор овај, него безусловно и читав народ српски мирном душом потписати. Лојалност и верност овога сабора и читавог српског народа ван сваке је сумње и посведочена је потоцима проливене крви наших праотаца за славу и одбрану миле отачбине и пријасне круне. Верност и оданост српског народа може и мора да нађе свога јасногa израза у адреси овога сл. сабора. И сваку таку речцу потписујем мирном душом и пуним убеђењем. Али нека ми господа од саборске већине не замере, адреса већине сувише је празна, никако се не слажем са г. известиоцем и већином адреског одбора, да адреса Његовом Величанству треба да даде израза једино захвалности и оданости, да је дакле адреса једино акт учтивости. Верност и оданост српскога народа ни најгори злотвор сумњичити не може. Али сл. саборе, осим израза захвалности и оданости, по мом најдубљем уверењу у адресу ваља да уђу и молбе и жалбе сл. сабора. Свечан је и ванредно редак случај да увек верни српски народ са својим узвишеним владаоцем, разговарати може, редак је случај да српски народ преко свога сабора тако отворено своје молбе и жалбе поднети може пријасној круни, нас баш оваким приликама у адреси. Моје је најтврђе убеђење да овакву ретку и свечану прилику сл. сабор пропустити неће, пропустити не сме.

Многе су молбе, многе су жалбе, које се узвишеном владаоцу до знања дати морају, и баш за то веома ми је жао да нацрт адресе већине адреског одбора о томе помена нема. Привилегије наше и државни закони гарантују народу српском слободан избор врховног свога црквеног поглавице, слободан избор митрополита и патријарха српског. Па инак, славни саборе, свима је нама веома добро познато, да је ово, врвећу предака наших стечено право на слободан избор патријарха од државних власти негирано и суспендовано именовањем Германа за српског патријарха. Ја мислим, сл. саборе, да је ово наше кардинално право, преко кога се не сме ћутећки прећи и које неоспорно у адреси саборској израза наћи мора. (Довикују му са владине странке: има то у адреси.) Ја тога, славни саборе, не чух и не знам да тога у адреси има, али ако има, повлачим ту реч натраг. Но признање ми се, славни саборе, да у адреси већине одборске нема помена о администраторству патријаршије. Црква наша не зна за ову институцију, а законима нашим уређено је заступство патријаршије у сасвим другом правцу. У цркви нашој, после смрти патријарха заступа митрополита патријарха у свима његовим агендама најстарији епископ све функције, које митрополиту-патријарху припадају; до попуњења упражњене митрополије има дакле да врши најстарији епископ. Именовање администратора митрополије и патријаршије државном влашћу и самовласно одређивање награде његове, то је установа нашој цркви сасвим страна и непозната и противи се нашим законским одређењима. Ја мислим, славни саборе, да се и овај моменат у адреси прећутати не сме.

У смислу §. 7. саборског устројства има се српски народно-црквени сабор редовно сваке треће године у прописано доба састати. Факт је необорим, да се и овом јасном законском одређењу није задовољило и сабор овај у својој адреси ни ову околност прећутати не може.

Осим тога, сл. саборе, има још једна веома важна околност, која у адреси саборској безусловно израза наћи мора. У превишњем одпису Његовог Величанства говори се само о избору митрополита-патријарха. Истина, нигде се у прев. отпису изричном не вели, да овај сабор неће и друге ствари у претрес узети, али исто тако је истина да се нигде ни једном речцом не вели да ће се одиста осим избора патријарха још и други предмети расправи припустити. Право на потпуно слободан избор митрополита-патријарха гарантовано је законима и привилегијама а освештано и вековном праксом и ако још начин за обављавање изборног чина, и ако штатут за избор митрополита-патријарха још одобрен није. Према томе ми ћемо се дакле и упустити у изборни чин мирном душом а потпуно убеђени о својим неоспорним правима. Но, сл. саборе, наши автономни закони не знају за разлику између расправног и изборног сабора, наши закони знају за сборе редовне и ванредне. Црква и школа наша у једном су стању. Многе су предмети који не трпе одлагања и који се што пре у расправу узети и доконати морају, ако се неће читава зграда автономна пропасти да изложи. Моје је уверење сл. саборе да се и ове битне потребе народа, цркве и школе не смеју из вида изгубити и да и оне свакако у адреси узвишеном нашем владару израза наћи морају.

Државним законима задржано је пријасној круни и државним властима највиши надзор и одобрење или одбијање закључака које овај народно-црквени сабор донесе. Ни један закључак овога сабора не може дакле законом постати, како му круна превишњом санкцијом потврду не да. Али сл. саборе правог надзора никако не инволвира и право на директно утицање државних органа у деловање овога сабора. Право надзора претпоставља само право контроле саборскога рада, право надзирања да ли се рад овога сабора у законитим границама креће. Чим државна власт ову границу прекорачи, прекорачила је свој деловруг, злоупотребила је своју власт и огрешила се о законе које је дужна против сваком штитити. При садањим изборима државне су власти злоупотребиле свој положај и мешали су се директно у саборске изборе. Посве је свеједно да ли су то чиниле једноверна браћа или можда још — и иноверне, јер сам факт прекорачавања свога деловруга не мења тиме свој карактер, да су се при садањим изборима за овај српски народни црквени сабор државне власти врло издашно мешале не подлежи никаквој сумњи. (Са клупа владине странке вичу му: Не спада на ствар!)

Ја молим господу од саборске већине да ме мирно саслушају. Када су господа говорила ја сам ћутао и мирно слушао, молим дакле да се и према мени исто тако поступи. Спада то на ствар и неспорна је истина да су ва многим местима избори за овај сабор под притиском државних органа обављени. Ја знам да господи од саборске већине овај мој говор није мио, ал кривица није до мене већ до самих немилих факата.

Но ја ћу бити кратак, сл. саборе. Ако би се и та важна околност у саборској адреси прећутала тада би наступио ужасни хаос. Привилегије наше и државни закони гарантују нам додуше слободан избор митрополита-патријарха али би таким самовољним и незаконитим поступком државних органа дошли до тога да би имали именоване посланике који би слободно и самостално бирали — српског патријарха, право на слободан избор патријарха био би дакле само сенка и посве илузорно. Према тому сл. саборе и ова важна, пресудна околност несме се у адреси из вида изгубити. Осим досад наведенога, сл. саборе морам још један важан моменат споменути који се такође превидети не сме. Веома су ретки овако свечани тренутци где узвишени владар своме вазда верноме народу преко овог сл. сабора говори. У небројеним приликама засведочио је народ српски верност своју према милој нашој отаџбини и пријасном владалачком дому. С тога баш и жалим да се је на овом нашем српском народно-црквеном сабору како превишњи краљевски отпис тако и поздрав преузвишеног г. поверенника мађарски читао. На сабору нашем пословни је језик српски. А и на територијуму краљевина Хрватске, Славоније и Далмације на коме сабор овај саборише земаљски је језик српски. По томе је са обзиром на обе ове споменуте околности неоспорно пословни језик српски и народу српском јако је жао да се језик вернога српског народа и у овако свечаном тренутку запоставља. И ова тегота по моме мишљењу несме се пажњи сабора омаћи и мора свога одређеногa израза у адреси наћи. Хоћу да завршим и нећу даље да морим стрпљење сл. сабора набрајањем крупнијих и ситнијих тегоба које би такође свакако у оквир ове адресе улазиле. Споменућу само још једну теготу која је одвише важна по опстанак наше цркве и народности а да би се смела из вида изгубити. Привилегијама нашим гарантовано је народу српском самостално уређење наших школа а законом о народностима гарантовано је слободно развијање сваке народности па и српског народа. Али се одржање и развиће српске народности не да ни замислити без српских вероисповедних школа. Моје је најдубље убеђење да је закон о народностима и слобода развијања наше православне цркве да је и наша самоуправа посве бештава и безпредметна ако се покомуњене српске школе народу српском не поврате. Без српских вероисповедних школа без мировинског осигурања српских вероисповедних учитеља нема народу српском будућности а автономији нашој сломљена су крила. Народ се српски по жилавости својој одржао до данас и одржаће се и у будућности али без промене дотичних земаљских законских одређења о напретку наше цркве и школе о автономији нашој ни говора бити не може.

Дотакао сам се сл. саборе летимице главнијих мана и недостатака нацрта адресе већине адреског одбора. Оно што је унутри добро је али много што шта што је посве нужно изостало је из тога нацрта. Из свију ових разлога не могу примити адресни нацрт већине за основу специјалне дебате. (Бурно живио!)

Страдања српског народа у Маћедонији.

„Србобрану“ пишу из Велеса:

„У српско село Теово близу Велеса, ушао је у сред дана злогласни Шаћир са својим другарима, узели су двоје сељана мало као бајаги у стању и одвели их собом. Пошто су их држали недељу дана и зато време сељани не могавши исплатити своту од 50 златни лира као исплате, заробљеници беху доведени бливу њиховог села и ту заклани као јагњци. Два Србина из села Еловца и то браћа Перко и Анта, беху ухваћени такође од истог Шаћира и своје чете, пошто и они немаху исплатити извесну

ЛИСТАК.

КОМЕДИЈАШ.

Од Е. М. Вакана.

У оно време, кад се по целој Нидерландији певао „Вилхелм од Насаве“ и „Marlborough s'en va-t-en guerre“, кад су се носили шешири на три ћошка и чарапе до колена, и кад је била мода сипати пудер по перукама, — у то време беше гостионица „Бом“ у Хагу једна од најбољих у целој земљи. Била је то добра гостионица, тим пре, што је у исто време бливу била и воденица, и гостионичар је снабдевао околицу осим доброг пива и добрим брашном.

Крчма беше велика једна просторија, која је допирала до под сам кров, а по њој су одсјајивали светли бокали. Лети је ту свратио сваки, који је хтео да се мало расхлади: поседелици, катароши, племићи, сељаци и одрпани, уморни путници.

Једног топлог летњег дана беше се ту склонило од врућине и прашине велико мешовито друштво, и одлични и прости, тако да се ђаволаста крчмарица није могла довољно да наслужи амстердамског пива и вечито је по неко излазио и улазио.

Гостионичарка и воденичарка госпођа Јантје Денинг је седила са својим малим синчићем Габријелом и уживала је у пријатној хладовини, гледајући у ово шаренило и како јој новац пада, а бокали се сјају као огледало; она је мислила, како ће њен мали Габријел бити кадгод господар свега тога и како ће она уживати већ као баба гледајући из каквог угла у свог красног сина. То јој се учини тако лепо, да помисли, како би требала макар шта учинити, да се позже заслужна те среће. И у том пољуби од свег срца свога синчића.

Кад на један пут ето ти с поља са жеге у пријатну хладовину чудноватог друштва. Те беху комедијаши. Један стар, сух човек, на њему трикотско одело, а сврх тога дугачак капут на струк, који се испршао око старог, мршавог тела. Трико беше прљав, кадива се већ сва излизала, а злато сво избледило. Правио слика смешне беде, која не може никако да се мане комедијашког живота. Нека гровна конетерија почиваше на лицу оронулог лакрдијаша. Још беше једна млада врло лепа жена јужњачког типа, обучена у богато сјајно шпанско одело, које никако није приставало уз отрцано одело старчево. И један мали дечанац са анђеоским лицем као трећи члан друштва беше обучен у трико. Стари простре по поду ћилим и извесе потребне ствари: тањире, штапиће, ножеве и обручеве. Игра отпоче. Слатки мали дечак је трчао на углима и скакао кроз обручеве, што му их је држала лепа комедијашица; млада лепа жена је играла неке игре, које никако не беху шпанске, а стари немоћни лакрдијаш је ртао тањир на руци, носу и бради.

„То је баш неко чудно друштво!“ рече богати Ван Мајле, што је скоро купио дворац у Бому и седио до гостионичарке.

„Имате право, господин Мајле“, рече лепушкаста гостионичарка, грлећи свога синчића и љубећи му плаву косицу. „Та лепа комедијашица је врло одлична и богата госпођа. Она би могла у лепом дворцу живети и многе слуге држати, толико је богата. Али је у њу ушао ђаво комедијашки, па иде тако по свету и игра по крчмама и вашаримa, и поноси се кад јој тапшу слуге и простота, јер је ђаво комедијашки страшна болест, као беснило. И стари би лакрдијаш могао већ одавно седити на каси у каквом циркусу и примати новце, те би тако могао мирно живити, али он не може да живи, ако не обуче на своје сухо тело трико и ако не окреће тањир. И њега је већ ђаво увео на своју руку. Та лепа жена је Мађарица, нека грофица, како веле, и зове се Ороси. Старац је Француз и име му је Мосије Жасон. А мали је дечак рођак комедијашицин, Јожи Ороси се зове, па мора да иде с њом, јер нема више никога свога. Сирото дете.“

Баш у том дође дечак са својим тањирићем до стола и захвали својим неразумљивим језиком и својим крупним, црним очима што год. Ван Мајле се маши џепа, да извади сребрн новац. Добра гостионичарка запита малог: „Би ли ти, Ороси, остао код нас, па да те дамо у школу и да будеш воденичар?“

Мали лепи дечко погледа је својим сјајним црним очима, насмеја се и одмахну главом.

Али он баш мораде остати. Кад се преметао, угану ногу, а добра гостионичарка га измоли, да остане код ње, да га негује. Лепа комедијашица и стари лакрдијаш беху задовољни, јер шта би они са болесним дететом, кад их је ђаво непрестано даље гонио. Не би они издржали на једном месту ни за сав свет.

Мали Ороси остаде ту, оздрави и постаде красан помоћник воденичару. Израсте леп, марљив и честит воденичар, да су му се поочим и помајка радовали и њим се поносили. Особито кад им умре једино њихово дете, а више се ни једно не нађе.

Кад одрасте и поста честит и ваљан воденичар, који ће сигурно све наследити од својих хранитеља, многи је богат трговац зажелио да му будете зет.

Једнога дана пошљу га у варош, да купи жита. У свом лепом, сивом стајаћем оделу, на лепим колима, које је вукао гојан бељац, возио се младић певајући веселе песмице — и више се не врати богатој кући својих добрих хранитеља. Кола, коње и новце врати после неколико дана један човек из вароши, али се млади Ороси више не врати. Да му се није догодила каква несрећа? Није. Он беше отишао у један циркус, који се тада десио у вароши. То беше жалостан, сиротињски циркус, људи изгладнели, на њима прљав трико — права беда. Али млади Ороси ипак оде с њима. Ђаво комедијашки је и њега узео на своју руку, као и његову лепу богату тетку, која умре на путу, и као и старог лакрдијаша, који скопча на једном ћошку.

„То му је у крви!“ рече Ван Мајле.

А добра гостионичарка додаде дубоко уздахнувши: „Ја мислим, кад је Бог свет створио, да је рекао својим анђелима: идите пазите на своју децу! А ђаво комедијашки се насмејао у свом углу и рекао: и ја ћу пазити на своју.“

С.

своту новаца у име отплате, погубљени су негде у планини, и ево и дан данас нема им трага.

Шаћир исти оде у село Лисиче и увео је из истог два брата Срба којима ни данас трага нема.

Неки Србин звани Апостол из села Мокрени, отишао је био да пасе коње своје у ливаде. Ту случајно нађе на њега Шаћир, који га одма позна, и нареди те су га обесили и одерали живог. А после су га оставили тамо на месту како би остали народ видио и згрозио би се његовог имена. И зашто то зверско дело? Зато, што је Шаћир оценио један пут Апостола, а овај немајући од куда, није ни могао разуме се, одговорити његову захтеву, и тако он плати мучно својом главом. Један Србин из битољског округа, долазећи из Влашке где је неколико година провео, да може стећи што-год и одговарати на своје фамилијарне и друштвене нужде, када би близу Велеса до села Оризари, нападне га Шаћир и потражи му новаца што-год има. Али кад му путник одговори да не носи собом новаца, јер и оно мало што је заслужио у туђини да је послао меницом кући својој, овај потегне из пушке, уби га просто за ћеф да један раја-ђаурин мање буде. Није га хтео ни претрести.

Ништа нема постојано данас на овоме свету, а још већма ми који смо самртници. Тако би и са овом зверском животињом Шаћир. Он би ухваћен од једне јаке потере и то више састављене од осветилаца својих у скопљанској околини, и ту би убијен на месту са још 4 своја друга, и њихове главе послате су у Битољ где су стајале на изложби 3 дана. Из књижице која је нађена код Шаћира види се да је он почео упражњавати разбојнички занат још пре 9 година, и да за сво то време поред мањих других злочинстава извршена над женама, девојкама и т. д. убио је 153 раје-хришћана а ни једног Турчина.

Сада дозволите ми да вам дам неколико скорашњих догађаја за време Ускрса, од Феза Шаћировог другара из истог села:

На дан 24. марта тројица трговаца Срба из села Доленци (Бигорско) кичевски округ, путујући својој кући, дошли су у манастир Слепче са храмом свете чисте и пречисте Богородице, задужбине краља Милутина светог и брата му Драгутина. Ту су остали да преноће и у исто време да се поклону, и сутра дан да пођу својим кућама. Када преко ноћ Феза и Есад из Црнилишта са два још друга, напали су их тамо, убили те трговце и узели су им 40 лира што су код њих нашли. Ај јадно и тужно Српство шта си дочекало! Да данас ни у најсветијим местима, не смеш већ поклонити се и молити богу за — —. Другог дана Ускрса исти Фезо од Црнилишта оде у село Грешњево, прилепска околина, са још пет својих другова; и пошто се лепо угостио и учинио разних комедија, уве од целог села 500 гроша, ма да је то село врло сиромашно и са великим мукама одговара царским потребама. Трећег дана Ускрса Сотир из села Пештерица, прилепски срез, би зверски заклан од Али-аге Пољака (пандур) из истог села, и Ибраим-аге Крке. Пошто су га заклали, однели су га на Ореховачку границу, близу Симоновци воденице да се не би дознало за њих. Узрок том убиству није ништа друго него само зато што се Сотир усудио проћи кроз један мали пут, који удара до њиве Пољака Али-аге, који му је био забранио овуда проћи. Заиста не би други пут ни прошао тамо Сотир, пошто му је забранио, ма да је то селско; али пошто беше Ускрс, појури да што пре оде кући, и зато ништа — платио је главом."

Политички преглед.

Бечка демократска странка прихватила је у својој скупштини програм, у ком истиче, да се има увести опште непосредно право избора и укинути заступање интереса, тражи слободно право удруживања и сакупљања и да се укину све наредбе, којима се ограничује слобода штампе. Овамо спада објективни поступак, бележење новина, јамчевине и др. Црква се има одделити од државе, а школа од цркве. Имала би се увести једнака школска дужност, а држава би имала преузети нормалне плате народних и грађанских учитеља. Сваки држављанин имао би се сходним мерама и законима штитити против притиска премоћних господарских група, те да се сваком омогући испуњење жеља за човека достојном егзистенцијом и душевним образовањем. Мир међу народима имао би се успоставити уведењем народних курија у заступствима с мешовитим народностима; признањем равноправности народних језика у опћењу странака с областима и захтевањем знања оба земаљска језика од свију политичких и судбених чиновника у мешовитим срезовима.

ДОПИСИ.

Ђурђево. (Кнежево газдовање са општинском благајном). Валда нигде на свету нема већег чуда и покора, него што је овде у овој општини, а свему је узрок наш несрећни кнез, који жари и пали по својој вољи и немилице троши општински новац, не питајући никога, да ли је тај новац на то и може ли га потрошити. Ово се не да ни замислити, а још много мање чинити, па ипак нашем кнезу нико на пут стати не може.

Пре три месеца поднели смо солгабировату тужбу против њега, коју смо нас двадесет и пет поглавара потписали и таке смо доказе навели у истој тужби, да би за ма ког другог један довољан био, па да га одма не само суспендују, него строга истрага против њега да се поведе, а њему ни девет бриг; међутим на његову једну неосновану и неистиниту денунцијацију другог одма са звања подвижу.

Не знам шта мисле наше претпостављене власти с тим несретником, који ни свога имена нема, већ оно мало удила 4—5 ланчића, што му је преостало после трговине, превео је на жену да му не би и то кредитори у дуг зграбили.

Мислиће пошт. читаоци цењене „Заставе", да смо ми сами несретника за кнеза изабрали, а сад опет роптамо против њега и тужакамо га, али није то тако. Нама га је силом натурио бивши надсолгабиров Рајић помоћу Рушњака и Чивута, те тако морамо сви да патимо.

Не знамо шта смо ми тако богу згрешили, да никад — од кад је Граница покошена, не можемо добити честитога старешину у овој општини, већ све које-какве што убијају овај сироти народ, који ни леба у кући нема, већ се гуши пројом, па још и тога да му је задоста, а наш се безимени г. кнез размеће и харчи општинско добро. — С тога ево хоћу да наведем само неколико примера, које ни стотинити део није од онога, што је он за његове две године кнезовања починио.

Године 1889—90. дао је Гаји Мушицком вадити са друма багреме 54 комада за 54 фор., а он је извадио из касе 87 фор. На толико квита гласи; даклем 33 фор. метнуо у свој џеп.

Године 1889. положио је Гавра Сомборац овдашњи становник за плац и по што су му одсекли од општинских ледина 50 ф., а кнез је спровео у касу само 20 фор., даклем 30 ф. опет стрпао у џеп.

Године 1888—9. пазарио је код Јозефа Вига крајзлера, коме цео дућан више не вреди 169 фор. 49 нов. Даље исте године у Рајтеровом дућану 70 фор. 80 нов., дакле скупа дућански трошкови износе 240 фор. 29 нов. Ово треба знати, да кнез на ништа друго није сву своту потрошио, већ на креч, петролеум, свеће, куделне конце и дебеле игле, јер артију и мастило то се из Новог Сада, Бечеја и Сомбора купује. — Исте године купио је за бележникову канцеларију једно канабе од викслајма и један писаћи сто, који ни политиран није за 91 фор. 42 новч.; — два бурета за воду свако од 10 акова за 36 фор. Ето видите, па се чудите, поштовани читаоци, као што сам мало пре горе споменуо, да то ни стотинити део није од онога, што је он све починио и то без питања општинска већа, да ли је то нужно и може ли он на то потрошити општински новац, већ само поднесе општини рачун, па ако се који противан нађе, он му охоло довикне: „док сам ја кнез не питам никога, а кад ти будеш кнез ради како знаш; кад ти је неправо, ено ти солге иди па ме тужи" — а онај сирома само погне главу. дубоко уздане па помисли, „трпи душо бога ради". До виђења. И. П.

Вести из места и са стране.

Освећивање темеља нове гимназијске зграде. — Јуче, у понедељак 30. априла о. г. освећен је темељ новој гимназијској згради у Карловцима, која се по плану неимара Ј. Партоша већ пре неколико недеља почела зидати. Освећење је обављено на врло свечан начин. При освећивању чинодејствоваху патријарх Георгије Бранковић са више других свештеника и калуђера, уз присуство многих посланика, свештеника и осталог народа. У темељ је узидана у херметички затвореном цилиндру, на пергаменту исписана споменица на латинском и српском језику, у којој је управитељ госп. Лазић у кратко испричао историју карловачке гимназије, и навео време, владара, владара, владу, име нашег највишег црквеног поглавице и т. д. као што је то у таким приликама. Споменицу су потписали патријарх, барон Федор Николић, Стеван Лазић управитељ, поп-Стеван Анђелић, градоначелник Милић и Јулије Партош, неимар. Заједно са споменицом метнути су у лимени цилиндар још и скоро сви наши овострани листови, међу којима видесмо од политичких листова: „Заставу", „Србобран", „Српски Глас", „Бранник" и „Ново Време", а од белетристичних: „Јавор". (Видесмо и „Босанску Вилу"). После обављеног самог свечаног чина, говорио је управитељ карловачке гимназије Стеван Лазић. — По нацрту, кога том приликом видесмо, ова ће зграда бити заиста достојна оне цели, ради које се гради, а уједно и леп украс самим Карловцима. Држи се, да ће се 1891. г. у јесен већ моћи уселити у нову зграду гимназија, а њом — како веле — и богословија.

Женскиње — доктор философије. Госпођица Ида А. Келер из Дармштата по свршеним наукама у Липиском и Цириху проглашена је за доктора философије на цириншкој великој школи, а на основу своје расправе „о струји протоплазме у биљу" и усменог испита у математско-природословном одељењу.

† **Димитрије М. Јефтановић** подградоначелник града Сарајева преминуо је у 65. години свога живота 18. о. м. у Сарајеву. Покојник је био врстан Србин и родољуб у српској Босни. Вечан му спомен у народу српском и лака земља у којој почива!

Злостављање српских грађана. Пожаревачки „Грађанин" има овај допис из Дубравице: „Ту, пре неки дан, крену се наша четир сељанина да ловe рибу Дунавом. Несрећом нанесе их ветар ближе обали банатској, те жандари онда појуре са оружјем на њих и похватају их. Онда их одма повежу, и, везане у Ковин отерају. Уз пут су их жандари шамарали, тукли и на најгрознији начин злостављали, па их у апс затворили. У апсу су били четири дана. Ту су мучени и глађу и жеђу, јер им за то време не дадоше ни леба ни воде!!! Онда су их пустили, чамац њихов са четир весла и алов њихов продали, а тако исто око 50—60 килограма рибе што су били ухватили. После извршене продаје арендатор онамошњи прода им њихов рођени чамац са поменутим прибором за 8 дук. и даду поменутоме, те чамац приме."

Патуљци. Чувени афрички путник Стенли држао је у Лондону ово дана предавање, те је између осталога описивао и прашуме у Конгу па и патуљке, што у тој шуми живе. Стенли је, дакле, први наишао на патуљке и сад знамо да има у истини и тих људи, а да не постоје они само у скасци. Стенли је наишао на патуљке у оном делу шуме, где се тек мислило по скаскама да их има. Овај мали народ најстарији је на свету; народ тај постојао је још онда, када Вавилоњани, Перзијанаца па и Чивута још није било. Пет хиљада година живи овај народ у оним прашумама, где кроз испретлетено грање никад сунце не допире до земље. Код Аветика на реци Итури наишли су Стенлијеви момци на два патуљка, на човека и жену, у једном шипрагу. Може се замислити, како су се то двоје мали људи преплашили, кад су се изненада видели опкољени чопором црних као угаљ Суданеза и Занзибарита, седам стопа високих. Сенлијеви људи ухватише патуљке и одведоше их свом госи. Овај, пошто их је прегледао, прво му беше, да им надене имена, те човеку даде име Адам, а жени Ева. Човеку је дотле било име Букукуру а жени Акиокова. Човек је висок 4 стопе, а жена нешто мања; боја им је налик боје полупечене цигље. По интелигенцији патуљци су много јачи од Црнаца, што их је Стенли у својој војсци имао. Човек-патуљак могао је да каже, шта се у шуми може наћи за јело, који се плодови једу и које су печурке отровне. На даљем свом путу нашао је Стенли 100 села од самих патуљака. Нека села броје само 20, ал нека и по 1000 породица. Патуљци су високи 49 до 50 палаца, иначе су добро развијени и нису ружни. Стенли мисли, да између река Ихулу и Итури живе до 2000 породица патуљака. Проводе пастирски живот.

Електрични келнери. У Балтимору дошао је неки Американац на мисао, да замени електричним стројем келнере, који код стола послужују. Први покушаји чињени су при неком великом ручку, па ако је веровати ондашњим листовима, успели су управо за чудо врло добро. Изумелац направио је у ту цел котарчицу која трчи по столу на малим точковима те се напуњена јелом у кухињи уставља часком код сваког госта. Мало по даље од стола стоји „lord-oberkelner", који управља котарчицом да иде од госта до госта. Не приближујући се гостима, равна стројем тако, да у њему према потреби струју отвара или затвара. И тако не треба код стола никаква послужитеља, већ цео посао обавља издаље споменути лорд-оберкелнер. Веле, да ће тај, ингенијозни Балтиморац узети на свој изум патенат и за све европске земље.

Карловци, 30. априла.

У данашњој саборској седници био је на дневном реду избор саборског одбора и одбора за спремање предлога. За чланове саборског одбора изабрани су већином гласова: Нектарије Димитријевић, епископ вршачки, Ђорђе Влаовић, др. Бранко Стефановић, др. Ника Максимовић, др. Тоша Недељковић, Павле пл. Јеремић и Дане Станковић. Као заменици су изабрани: Мирон Николић, изабрани епископ пакрачки, Иларион Руварац, Петар Мандић, Јустин Коњовић, Јосиф Јагић и Миша Рогулић. У одбор за спремање предлога изабрани су: др. И. Вучетић, Мита Петровић, др. Живко Богдан, Никола Косановић, Алек. Стојачковић, др. Тоша Недељковић, Ника Максимовић, Јован Новаковић, др. Бранко Стефановић, Јефтимије Вукадиновић, Јован Штековић, Ђура Бекић, Ст. В. Поповић, Јеремија Мађаревић и Јосиф Јагић.

Трговина.

Нови Сад 30. априла (12. маја.) На нашој житној пијаци није се што веће промене догодило. Довоза готово и нема. Пшници је остала цена стара непромењена, једино је кукурузу, од данас, цена се побољшала. За сад бележимо цену:

Пшница 7 ф. 80 н. до 8 ф. Наполица 7 ф. 20 н. Јечам 5 ф. 80 н. Зоб 7 ф. 20 н. Кукуруз 4 ф. 40—50 н. Исто је тако остало и на другим нашим пијацама све по старом.

Лукац 10—12 н. Кромпир 3 н. Пасуљ бели 6 ф. 50 н. до 7 ф. Пасуљица сремска 7 ф. до 7 ф. 50 н. Пасуљ жути 7 ф. 50 н. до 8 ф. Маст 50—52 н. Сланина 50—52 н. Свињи слабији 37—38 н. Свињи бољи 39—40 н. Теоци 7 до 14 ф. од комада. Јагњци 5—8 фор. од пара.

Најновије вести.

— Из Београда јављају, да ће руски престолонаследник кроз неколико дана доћи онамо, а за тим ће отићи на Цетиње.

— Из Петрограда јављају, да је цар опуномоћио министра финансије, да у самој земљи може подићи зајам од 75 милиона рубаља. Облигације ће се издавати на 100, 1000, 5000, и на 10.000 рубаља. Интерес почиње 1. мајем о. г.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ."

(Стигли 30. априла у вече.)

Будимпешта. (Саборски извештај.) Пошто је прочитан краљ. рескрипт, објавио је председник, да је отворена четврта саборска сесија. За саборске часнике су изабрани сви стари, осим перовође Зајa, на чије је место изабран Геза Балог. — Министар земљоделаа замолио је сабор, да изабере комисију у ствари доношења закона о водама. — У горњој кући изабрани су такође часнци.

Беч. Министар-председник саопштио је аустријском сабору, да је цар сазвао делегације на дан четвртог јуна (по римском кал.) у Будимпешту.

Јавна благодарност.

Школски одбор српске православне црквено-школске општине у Мартоношу, пошто је примио ове године 10. априла, преко г. др. Ристе Михајловића своту од 40 фор. а. вр. као добровољни прилог за наш „Школски фонд" од г. др. Гиге Авакумовића из Осека, изабраног посланика ст. бечејског среза за срп. народ. правосл. црквено-школски сабор, то се овим потписани, у име ове општине срдачно на дару захваљују у нади, да ће високопоштовани изабрани посланик поред овог материјалног дара овој општини и сву своју умну снагу у савесном раду на сабору употребити за опстанак наше самоуправе и на бољитак наше школе и православне цркве.

Те у тој твердој нади из срца кличемо своме посланику: дао бог да поживи много и дуго на корист своју и нашег милог српског народа.

У Мартоношу 1. маја 1890. године.

Тоша Петаковић, перовођа. Влајко Еремић, председник.

РЕД ВОЖЊЕ ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА

ВАЖИ ОД 20. МАЈА (1. ЈУНА) 1889.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мушевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Будимпешта	полази	2.35	2.40	8.00	9.40	—
175	Субатица	„	5.50	6.26	1.46	5.24	—
	Шандор	„		—	—	5.33	—
	Верушић	„		—	—	5.40	—
193	Чантавир	„		—	2.11	6.16	—
	Зобнатица	„		—	—	6.26	—
207	Топола	„		6.59	2.34	6.48	—
	К. Хеђеш	„		—	—	7.12	—
223	Х. Фекетехеђ	„		7.16	2.56	7.20	—
234	Врбас-Кула	„		7.30	3.16	7.46	—
248	Стари Кер	„		7.44	3.34	8.15	—
	К. Алпар	„		—	—	8.25	—
260	Кисач	„		—	3.51	8.38	—
276	Нови Сад	„	7.40	8.21	4.19	9.17	—
279	Петроварадин гр.	„		—	4.25	9.25	—
281	Петроварадин	„		8.29	4.32	9.33	—
286	Карловци	„		8.37	4.41	9.47	—
296	Чортановци	„		—	4.59	10.09	—
300	Бешка	„		—	5.07	10.20	—
310	Инђија	„		9.05	5.21	10.38	—
318	Стара Пазуа	„		9.15	5.38	11.00	—
326	Нова Пазуа	„		—	5.50	11.15	—
332	Батајница	„		—	6.00	11.28	—
347	Земун	„	8.59	9.45	6.20	11.55	—
359	Београд	„	9.09	10.05	6.45	12.30	—

(Мушевити влак: сваког уторника и петка; Брзи влак: сваког уторника и петка; Особни влак: сваког уторника и петка)

Из Београда за Будимпешту:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мушевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Београд	полази	3.02	5.30	8.25	3.25	—
12	Земун	„	3.12	6.11	9.00	4.01	—
27	Батајница	„		—	9.19	4.33	—
34	Нова Пазуа	„		—	9.30	4.48	—
41	Стара Пазуа	„		6.42	9.43	5.05	—
49	Инђија	„		6.52	10.01	5.31	—
60	Бешка	„		—	10.19	5.56	—
64	Чортановци	„		—	10.27	6.06	—
73	Карловци	„		7.20	10.46	6.30	—
78	Петроварадин	„		7.27	10.56	6.43	—
81	Петроварадин гр.	„		—	11.02	6.51	—
83	Нови Сад	„	4.43	7.43	11.16	7.19	—
100	Кисач	„		—	11.38	7.58	—
	К. Алпар	„		—	—	8.10	—
112	Стари Кер	„		8.13	11.55	8.22	—
125	Врбас-Кула	„		8.28	12.18	8.51	—
136	Х. Фекетехеђ	„		8.40	12.36	9.14	—
	К. Хеђеш	„		—	—	9.20	—
152	Топола	„		8.57	1.02	9.47	—
	Зобнатица	„		—	—	10.02	—
166	Чантавир	„		—	1.21	10.13	—
	Верушић	„		—	—	10.23	—
	Шандор	„		—	—	10.40	—
185	Субатица	стиже	6.30	9.32	1.45	10.50	—
	Субатица	полази	6.38	9.46	2.25	11.28	—
359	Будимпешта	стиже	10.05	1.25	7.30	6.40	—

(Мушевити влак: сваке среде и суботе; Брзи влак: сваке среде и суботе)

Власник и издавалац Славко Свет. Милетић. Одговорни уредник Васа Милутиновић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.